

SAKSGANG		
Styre, utval, komite m.m.	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	15.02.2016	017/16
Kommunestyret	22.02.2016	010/16

Avgjerd av: Kommunestyret	Objekt:	Arkivsaknr.:
Saksbehandlar: Jan Kåre Fure	Arkiv: 103	15/1598-6

Nytt inntektssystem for kommunane - høyringsuttale frå Gloppen kommune

Ingen vedlegg.

Framlegget frå regjeringa kan du lese på denne nettadressa:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a2d1bd7961da456c9b107253cd54c31c/horingsnotat-forslag-til-nytt-inntektssystem-for-kommunene-002.pdf>

Bakgrunn for saka:

Regjeringa sitt framlegg til endringar i inntektssystemet til kommunane er oppsummert slik i høyringsnotatet:

1.2 Oppsummering av forslagene til endring

I høyringsnotatet legges det fram et forslag til ny kostnadsnøkkel for kommunene. Det er utført nye analyser av variasjonene i kommunenes utgifter på alle sektorer som inngår i utgiftsutjevningen, og det foreslås endringer i alle delkostnadsnøkklene i tråd med disse.

Norske kommuner er svært ulike i størrelse, geografi og befolkningssammensetning. Dette påvirker både behovet for og kostnadene ved å tilby kommunale tjenester. Målet med utgiftsutjevningen er å sette kommunene i stand til å gi innbyggerne likeverdige og gode tjenester. For at kostnadsnøkklene skal fange opp endringer i befolkningssammensetning, levekår, reiseavstander og andre strukturelle forhold bør disse oppdateres jevnlig.

Departementet tar sikte på å innføre en modell der det skilles mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper i kommunal tjenesteproduksjon og administrasjon, gjennom et kriterium som sier noe om reiseavstander (strukturkriteriet). I hovedsak dekker basiskriteriet i dag administrative kostnader ved å være en kommune, det vil si kostnader knyttet til smådriftsulemper som ikke skyldes avstander og bosettingsmønster. Kompensasjonen for smådriftsulemper gjennom basiskriteriet i utgiftsutjevningen differensieres deretter med strukturkriteriet. Jo større avstandene er, jo mer er smådriftsulempene å anse som ufrivillige – og jo høyere blir kompensasjonen. Det betyr at kommuner som på grunn av store reiseavstander er ufrivillig små fortsatt vil motta full kompensasjon. Kommuner som frivillig er små vil ikke lenger motta full kompensasjon for smådriftsulemper gjennom utgiftsutjevningen. Denne endringen gjelder bare smådriftsulemper på kommunenivå.

Smådriftsulemper på tjenestenivå, for eksempel ved å gi et desentralisert skoletilbud i en kommune med spredt bosetting, vil fortsatt kompenseres fullt ut.

I dag får alle kommuner i Nord-Norge og 14 kommuner i Nord-Trøndelag Nord-Norge- og Namdalstilskudd med et fast beløp per innbygger. Kommuner i Sør-Norge kan motta distriktstilskudd Sør-Norge hvis kommunen har distriktsutfordringer målt ved distriktsindeksen. Dette tilskuddet gis delvis med et beløp per kommune og delvis per innbygger. Kommuner med færre enn 3 200 innbyggere, både i Nord- og Sør-Norge, får småkommunetilskudd med et fast beløp per kommune. Kommuner i Nord-Norge kan motta både Nord-Norge- og Namdalstilskudd og småkommunetilskudd, mens kommuner i Sør-Norge mottar enten småkommunetilskudd eller distriktstilskudd Sør-Norge.

For å forenkle tilskuddsstrukturen foreslår regjeringen å slå sammen disse tre tilskuddene til to ny tilskudd, ett for Nord-Norge og ett for Sør-Norge. Småkommunetilskuddet foreslås videreført innenfor de to nye tilskuddene, som et eget småkommunetillegg. Det foreslås å knytte dette småkommunetillegget tettere opp til distriktpolitikken for øvrig enn dagens småkommunetilskudd, ved at satsene på tillegget differensieres med distriktsindeksen. På den måten blir også graden av distriktsutfordringer, og ikke bare innbyggertall, avgjørende for størrelsen på småkommunetillegget.

Tilskudd som gis, helt eller delvis, med et fast beløp per kommune innebærer at det gis betydelig høyere tilskudd pr innbygger i små kommuner enn i større kommuner. Dette gir mellomstore og større kommuner dårligere forutsetninger for å gi gode tjenestetilbud enn små kommuner. Videre er dette problematisk ved at kommuner som slår seg sammen vil miste tilskudd. Selv om kommunene kompenseres for dette gjennom inndelingstilskuddet kan det svekke insentivene til sammenslutning. Regionalpolitiske tilskudd bør derfor i større grad fordeles pr. innbygger, slik at kommunene får et mer likeverdig mulighet for å gi gode tjenester uavhengig av størrelse. De regionalpolitiske elementene i systemet bør også gis en klarere begrunnelse og forankring i den øvrige regionalpolitikken.

1.2.1 Forslag til ny kostnadsnøkkel i utgiftsutjevningen

I dag inngår sektorene grunnskole, barnehage, pleie og omsorg, helsetjenester, barnevern, sosialhjelp, samt administrasjon/landbruk/miljø i utgiftsutjevningen. Det foreslås ingen endringer i hvilke sektorer som omfattes av utgiftsutjevningen.

For hver sektor som inngår i utgiftsutjevningen er det en delkostnadsnøkkel i kostnadsnøkkel. Delkostnadsnøkklene vektet sammen til en samlet kostnadsnøkkel på grunnlag av sektorenes relative størrelse (målt etter andel regnskapsførte utgifter).

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gjennomgått og oppdatert alle delkostnadsnøkklene i inntektssystemet for kommunene. Departementet har tatt utgangspunkt i dagens kostnadsnøkler, utført nye analyser av de ulike sektorene med et oppdatert datagrunnlag, og foreslår i dette notatet endringer i alle delkostnadsnøkklene.

Dagens kompensasjon for smådriftsulemper på kommunenivå (i hovedsak knyttet til administrasjon) er en del av kostnadsnøkkel, og gis gjennom basiskriteriet. I dette høringsnotatet skisseres en mulig modell for hvordan denne kompensasjonen kan graderes. Gradering av basiskriteriet er foreløpig ikke inkludert i departementets

forslag til ny kostnadsnøkkel, men dette vil bli en del av kostnadsnøkkelens når modellen innføres.

Gradert kompensasjon for smådriftsulemper gjennom basiskriteriet i utgiftsutjevningen

Gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet kompenseres kommunene fullt ut for ufrivillige kostnadsforskjeller knyttet til kommunestørrelse. I dag gjelder dette prinsippet for smådriftsulemper både på tjenestenivå (for eksempel grunnskole) og på kommunenivå (for eksempel administrasjon).

Departementet tar sikte på å innføre en modell der det skilles mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper, og der ikke alle kommuner lenger mottar full kompensasjon for smådriftsulempene på kommunenivå. Smådriftsulemper på tjenestenivå vil fortsatt bli behandlet som en ufrivillig kostnad, og vil bli kompensert fullt ut gjennom kostnadsnøkkelens som i dag. Smådriftsulemper på kommunenivå er derimot av en annen karakter, og er ikke fullt ut ufrivillige. Etter departementets vurdering bør derfor ikke disse smådriftsulempene kompenseres fullt ut.

For å differensiere kompensasjonen for smådriftsulemper mellom kommunene, foreslår departementet å innføre en modell med gradering av basiskriteriet ved hjelp av strukturkriteriet. Strukturkriteriet er et mål på bosettingsmønsteret i kommunen og områdene rundt, og sier noe om avstander og spredtbygdhet i regionen. Med en modell som skissert i dette høringsnotatet, vil kommuner med store avstander målt ved strukturkriteriet beholde full kompensasjon for smådriftsulemper som i dag, mens kommuner med lavere verdi på strukturkriteriet får noe mindre kompensasjon for smådriftsulempene enn i dagens system.

Departementets forslag til modell er nærmere omtalt i kapittel 5, og den enkelte kommunes verdi på strukturkriteriet er vist i vedlegg 1. Endelig utforming av en slik modell blir presentert i kommuneproposisjonen for 2017.

1.2.2 Forslag til endringer i regionalpolitiske tilskudd

Formålet med endringene i de regionalpolitiske tilskuddene som presenteres i dette høringsnotatet er å forenkle tilskuddsstrukturen, knytte de regionalpolitiske tilskuddene tettere opp til øvrig distriktpolitikk og gjøre tilskuddene mer nøytrale i forhold til kommunesammenslutninger. I tillegg til full kompensasjon for smådriftsulempene i utgiftsutjevningen, gis det i dag også et ekstra tilskudd til de minste kommunene gjennom småkommunetilskuddet. Dette er begrunnet med regionalpolitiske målsettinger, og ikke med dokumenterte kostnadsforskjeller.

Den viktigste endringen som foreslås er å samle de tre tilskuddene Nord- Norge- og Namdalstilskuddet, distriktstilskudd Sør-Norge og småkommunetilskuddet i to nye tilskudd; ett for Nord-Norge og ett for Sør-Norge. Småkommunetilskuddet foreslås videreført innenfor de to nye tilskuddene, som et eget småkommunetillegg. Småkommunetillegget knyttes tettere opp til distriktpolitikken enn dagens småkommunetilskudd, ved at satsene på tillegget differensieres med distriktsindeksen (som er et mål på graden av distriktpolitiske utfordringer knyttet til bl.a. arbeidsmarked og demografi). På den måten blir også graden av distriktsutfordringer, og ikke bare innbyggertall, avgjørende for størrelsen på småkommunetillegget. Regionalpolitikken innenfor inntektssystemet blir med dette mer helhetlig og kobles opp mot distriktpolitikken for øvrig. Dagens småkommunetilskudd tildeles med ett tilskudd per kommune, uavhengig av antall innbyggere. Dette innebærer at jo færre

innbyggere kommunen har, jo høyere blir tilskuddet per innbygger. Det foreslås at en noe høyere andel av tilskuddene fordeles per innbygger, og mindre per kommune. Dette vil gi kommunene en mer likeverdig mulighet for å tilby gode tjenester til sine innbyggere, uavhengig av kommunestørrelse. En slik endring vil gjøre tilskuddet med rettferdig, fordi kommuner med flere innbyggere dermed kan få et høyere tilskudd enn kommuner med færre innbyggere. Tilskuddet vil med denne innretningen også bli mer nøytralt i forhold til kommunestruktur.

Saksutgreiing:

KS har laga modellar og rekna på kva konsekvensane blir for kommunane med dei føresetnadene som så langt er kjende. Utrekningane viser ei massiv overføring av midlar til dei store kommunane, og rekninga på dette blir sendt til kommunar som Gloppen.

Framlegget til nytt inntektssystem inneheld to hovudpunkt:

- nye kostnadsnøklar og
- nye kriterium for å vurdere kommunestrukturen.

Fellesnemnaren for begge er at talet på innbyggjarar skal telje mest. Som avbøtande tiltak, og for å «smørje» arbeidet med kommunereforma, er det lagt inn framlegg om overgangsordningar på den delen av inntektssystemet som gjeld strukturen. Kort fortalt vil dette seie at kommunar som vedtek å slå seg saman før 1. juli i år delvis får behalde inndelingstilskotet og det distriktpolitiske tilskotet i 15 år, pluss ytterlegare 5 år med nedtrapping. Dette blir rekna ut slik, med ei samanslåing av Eid og Gloppen brukt som eksempel:

1. Den nye kommunen får utrekna eit nytt inndelingstilskot, som etter det vi veit i dag vil utgjere om lag 6,3 mill. (med ein grenseverdige på 25,4 km – sjå nedanfor om dette). I tillegg får den nye kommunen behalde eitt av kommunane sitt inndelingstilskot på 13,2 millionar i 15, pluss 5 år.
2. Eid og Gloppen får i dag til saman 6,9 millionar i såkalla «Sør-Norge-tilskot». Viss den nye kommunen får mindre enn dette etter dei nye reglane (som vi i dag ikkje kjenner), får kommunen behalde differansen i 15, pluss 5 år.

I tillegg til dette kjem eingongssummane i reformstøtte, men dette har ikkje noko med sjølve inntektssystemet å gjere.

Dei nye kostnadsnøklaene har etter framlegget ikkje nokon overgangsperiode, og vil gje både Gloppen og Eid eit inntektstap uansett kommunesamanslåing eller ikkje. Særleg alders- og folkesamansettinga i Gloppen gjev negativt utslag. Dette skuldast m.a. at dei faktorane som så langt har gjeve oss utteljing på kostnadsnøklaene er vekta ned, t.d. gjeld dette talet på innbyggjarar over 90 år (som ikkje er så dyre for kommunane som tidlegare lagt til grunn).

Nærare om strukturkriteriet

For å rekne ut kor sentral og folkerik ein kommune er, og om dette er «frivillig», kjem regjeringa med framlegg om eit strukturkriterium som er basert på reiseavstand. Her er det rekna ut ei gjennomsnittleg reisetid for alle innbyggjarane i kommunen for å kome til ein stad med 5.000 innbyggjarar. Viss reisetida er høg, tyder dette at kommunen er ufrivillig liten og viss reisetida er kort, er kommunen frivillig liten. Slik er i alle fall teorien.

Så legg framlegget til grunn tre alternative «grenseverdiar» for utrekning av basistilskotet, som regjeringa ber om synspunkt på: 25,4 km, 16,5 km og 13,3 km. Uansett val av grenseverdi, vil den nye reknemåten føre til at midlar blir drege inn frå kommunesektoren

samla sett. Midlane som blir dregne inn, skal fordelast ut att, hovudsakleg etter innbyggartal. Vi har fått opplyst at ein grenseverdi på 25,4 km vil dra inn om lag 2,4 milliardar. Fordelt per innbyggjar blir dette om lag 485 kroner.

For glopparane er gjennomsnittleg reisetid utrekna til 13,7 km. Med utgangspunkt i dagens inndelingstilskot på 13,2 millionar, vil kommunen sitt nye basistilskot då bli følgjande, dersom grenseverdien på 25,4 km blir lagt til grunn:

Nytt basistilskot	$13,2 \text{ mill} \times 13,7 \text{ km} : 25,4 \text{ km} =$	kr	7,2 mill
Tilbakeført per innbyggjar	$\text{kr } 485,- \times 5.800 =$	kr	2,8 mill
Nytt inndelingstilskot		kr	10,0 mill

Gloppen taper altså om lag 3,2 millionar på denne delen av omlegginga, viss 25,4 km blir lagt til grunn som ny standard.

Viss t.d. Eid og Gloppen går saman, vil som sagt den nye kommunen får rekna ut eit nytt inndelingstilskot, og så får vi behalde eitt «gammalt tilskot» på 13,2 mill i 15, pluss 5 år. Det er altså slik at til fleire kommunar som slå seg i lag, jo fleire «gamle tilskot» får den nye kommunen behalde som overgangsordning. Viss Stryn, Hornindal, Eid og Gloppen hadde gått i lag, ville vi då behalde tre «gamle tilskot»: $13,2 \text{ mill} \times 3 \times 15 = 594 \text{ mill}$, pluss nedtrapping i 5 år. Kommunane vil likevel ikkje på langt nær tape denne summen, for inndelingstilskotet blir ikkje 0 om kommunane ikkje slå seg i hop.

Det er knytt mange atterhald til dei utrekningane KS legg fram, og det er uråd å seie no nøyaktig kva konsekvensane av den nye systemet vil bli. Det som er sikkert er at det blir ei omlegging av kommunane sine inntekter som tilgodeser folkerike kommunar, og når inntektene ikkje skal aukast, blir det kommunar som ikkje er folkerike som tapar. Etter overgangsperioden vil kommunar som oss tape store årlege inntekter uansett om vi slår oss saman eller ikkje.

Rådmannen si vurdering:

Rådmannen si vurdering går fram av mitt framlegg til uttale. Framlegget er skriva i lag med rådmannen i Eid, og vi legg fram same forslaget for våre kommunestyre.

RÅDMANNEN SI TILRÅDING:

Gloppen kommunestyre vedtek denne høyringsuttalen til regjeringa sitt framlegg til nytt inntektssystem for kommunane:

Dette er ein uttale frå Eid og Gloppen kommunar som er i forhandlingar om kommunesamanslåing. Dersom dette skjer, vil vi gå frå eit folketal på ca 6.000 og 5.700 innbyggjarar i kvar kommune til knapt 12.000 i ein ny.

Generelt

Regjeringa si målsetting er eit inntektssystem som gjev eit likeverdig kommunalt tenestetilbod over heile landet. Sidan det nye inntektssystemet blir lagt fram i samanheng med kommunereforma, er det også grunn til å forvente at inntektssystemet skal bygge opp om målsettinga med denne reforma om «større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet».

Stimulansen for å få til større og meir robuste kommunar er i hovudsak endringane som gjeld inndelingstilskotet og dei distriktspolitiske verkemidla. KS sine utrekningar av korleis verknadene blir med regjeringa sitt framlegg til strukturkriteriet viser ei massiv overføring av midlar til dei største kommunane. Dette viser kort og godt at framlegget til strukturkriteriet er eit bomskot, som ikkje på nokon måte oppmuntrar kommunar som det ville vere naturleg å slå saman, til å gjere dette. Samstundes får kommunar som *ikkje* har behov for å slå seg saman, t.d. Oslo, kraftig auke i overføringane knytt til struktur. Eit system som fører til slike endringar, når grunngevinga er å oppmuntre til samanslåing av små og mellomstore kommunar, er feilslått.

I dagens inntektssystem (2016) får Gloppen og Eid til saman kr 26,4 mill. i basistilskot. Etter kommunesamanslåing av desse to kommunane, vil den nye kommunen få kr 6,3 mill. i basistilskot ved innføring av strukturkriteriet med grenseverdi på 25,4 km. I tillegg vil den nye kommunen få det eine basistilskotet på kr 13,2 mill. som inndelingstilskot i 15 år, med deretter nedtrapping på 5 år. Det 21. året vil då tapet vere om lag kr 20,1 mill. (26,4 mill. – 6,3 mill.).

Vår vurdering er at tapet frå dagens ordning blir for stort for små og mellomstore kommunar, medan store kommunar som ikkje slår seg saman med nokon, vil tene mykje fordi dei får overta store deler av det dei mindre tapar i basistilskot og strukturkriteriet. Vi meiner altså at framlegget til strukturkriteriet ikkje heng i hop med målsettinga, og meiner regjeringa må kome tilbake med eit framlegg som gir den effekten regjeringa er ute etter.

Kva er effektivt?

KOSTRA-tala viser klart at kommunar på vår storleik, altså med 5.000 til 10.000 innbyggjarar, er effektive når det gjeld administrasjon og kostnader til administrativ og politisk leing. Likevel er det med regjeringa sitt framlegg til nytt inntektssystem desse kommunane som får inndrege mest midlar i den omfordelinga det no blir gjort framlegg om. Dette viser også at regjeringa sitt framlegg til strukturkriteriet verken stimulerer til samanslåingar eller effektivisering.

Eid og Gloppen er i dag to veldrivne kommunar kvar for seg, men som likevel kan bli ein endå betre kommune i lag. Dessverre må vi konstatere at regjeringa sitt framlegg til inntektssystem ikkje på nokon måte oppmuntrar oss til samanslåing. Det einaste «positive» i framlegget er at vi ved eit raskt vedtak om samanslåing sikrar oss ei overgangsordning som gjev oss betre tid til å redusere drifta. Slik er det med svært mange kommunar som av ulike årsaker kunne vore slegne saman.

Vi meiner eit nytt inntektssystem må gje klare økonomiske fordelar med kommunesamanslåing. Det er eit dårleg utgangspunkt for ei varig og vellukka samanslåing at denne er gjort fordi vi «ikkje hadde råd til å la vere», i staden for at dette vil gje ein betre kommune for innbyggjarane våre.

Vi arbeider for tida med å leggje fram ein intensjonsavtale om samanslåing der innbyggjarane skal få gi sitt syn på dette i ei rådgjevande folkerøysting i mai. Vi veit enno ikkje om vi lukkast med dette. Dersom vi ikkje lukkast, og dersom strukturkriteriet vert innført, vil dette ta «knekken» på mellomstore kommunar som har kort avstand til 5.000 innbyggjarar (under 13,3 km), og som av ulike årsaker ikkje får slått seg saman med andre kommunar. Til dømes Eid kommune vil kome i ein

håplaus situasjon dersom kommunen står «åleine» etter 1. juli 2016 og strukturkriteriet vert innført frå 2017.

Alternativ til innføring av strukturkriteriet

Den nye kommunen må få garanti på å behalde 1 stk. basistilskot etter dagens ordning (kr 13,2 mill.), og strukturkriteriet vert ikkje innført. Då vil tapet etter år 20 vere 1 stk. basistilskot etter dagens ordning, kr 13,2 mill. Slik er det reglane har vore tidlegare for dei som slår seg saman.

Når den nye kommunen då samtidig beheld eit ekstra inndelingstilskot på kr 13,2 mill., har den nye kommunen fått ein garanti på å behalde inntekta som i dag i 15 år framover! Undervegs i desse 15 åra kan vi jobbe både politisk og administrativt for å påverke at nedtrappinga etter 15 år ikkje blir så stor som det er førespegla.

Konklusjon

Vi meiner framlegget til nytt inntektssystem ikkje på nokon måte oppmuntrar til fornuftige og nødvendige endringar i kommunestrukturen. Tvert imot vil systemet slik det er presentert føre til at kommunar slår seg saman fordi dei ikkje «har råd til å la vere». I tillegg vil ei slik omfordeling av inntekter i favør av store kommunar som framlegget legg opp til føre med seg ei nedbygging av kommunale tenester over store deler av landet. Slik sett vil ikkje det nye inntektssystemet bidra til å oppfylle regjeringa si målsetting om eit likeverdig kommunalt tenestetilbod. Vi meiner regjeringa må arbeide fram meir målretta ordningar for å stimulere til ein kommunestorleik på minst 10.000 innbyggjarar.

15.02.2016 FORMANNSKAPET

Framlegg frå **Arnar Kvernevik (Ap)**:

Siste setning i konklusjonen blir erstatta med:

Vi meiner regjeringa må arbeide fram eit inntektssystem som gir ei rettferdig inntektsfordeling med eit likeveldig tenestetilbod uavhengig av kommunestorleik.

Ved prøverøysting fekk framlegget frå Arnar Kvernevik fem røyster, medan rådmannen si tilråding fekk fire røyster. Ved endeleg avrøysting vart framlegget frå Arnar Kvernevik samrøystes vedteke.

017/16 VEDTAK:

Rådmannen si tilråding, med endringsframlegget frå Arnar Kvernevik, vart samrøystes innstilt.

22.02.2016 KOMMUNESTYRET

010/16 VEDTAK:

Gloppen kommunestyre vedtek denne høyringsuttalen til regjeringa sitt framlegg til nytt inntektssystem for kommunane:

Dette er ein uttale frå Eid og Gloppen kommunar som er i forhandlingar om kommunesamanslåing. Dersom dette skjer, vil vi gå frå eit folketal på ca 6.000 og 5.700 innbyggjarar i kvar kommune til knapt 12.000 i ein ny.

Generelt

Regjeringa si målsetting er eit inntektssystem som gjev eit likeverdig kommunalt tenestetilbod over heile landet. Sidan det nye inntektssystemet blir lagt fram i samanheng med kommunereforma, er det også grunn til å forvente at inntektssystemet skal bygge opp om målsettinga med denne reforma om «større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet».

Stimulansen for å få til større og meir robuste kommunar er i hovudsak endringane som gjeld inndelingstilskotet og dei distriktspolitiske verkemidla. KS sine utrekningar av korleis verknadene blir med regjeringa sitt framlegg til strukturkriteriet viser ei massiv overføring av midlar til dei største kommunane. Dette viser kort og godt at framlegget til strukturkriteriet er eit bomskot, som ikkje på nokon måte oppmuntrar kommunar som det ville vere naturleg å slå saman, til å gjere dette. Samstundes får kommunar som *ikkje* har behov for å slå seg saman, t.d. Oslo, kraftig auke i overføringane knytt til struktur. Eit system som fører til slike endringar, når grunngevinga er å oppmuntre til samanslåing av små og mellomstore kommunar, er feilslått.

I dagens inntektssystem (2016) får Gloppen og Eid til saman kr 26,4 mill. i basistilskot. Etter kommunesamanslåing av desse to kommunane, vil den nye kommunen få kr 6,3 mill. i basistilskot ved innføring av strukturkriteriet med grenseverdi på 25,4 km. I tillegg vil den nye kommunen få det eine basistilskotet på kr 13,2 mill. som inndelingstilskot i 15 år, med deretter nedtrapping på 5 år. Det 21. året vil då tapet vere om lag kr 20,1 mill. (26,4 mill. – 6,3 mill.).

Vår vurdering er at tapet frå dagens ordning blir for stort for små og mellomstore kommunar, medan store kommunar som ikkje slår seg saman med nokon, vil tene mykje fordi dei får overta store deler av det dei mindre tapar i basistilskot og strukturkriteriet. Vi meiner altså at framlegget til strukturkriteriet ikkje heng i hop med målsettinga, og meiner regjeringa må kome tilbake med eit framlegg som gir den effekten regjeringa er ute etter.

Kva er effektivt?

KOSTRA-tala viser klart at kommunar på vår storleik, altså med 5.000 til 10.000 innbyggjarar, er effektive når det gjeld administrasjon og kostnader til administrativ og politisk leiding. Likevel er det med regjeringa sitt framlegg til nytt inntektssystem desse kommunane som får inndrege mest midlar i den omfordelinga det no blir gjort framlegg om. Dette viser også at regjeringa sitt framlegg til strukturkriteriet verken stimulerer til samanslåingar eller effektivisering.

Eid og Gloppen er i dag to veldrivne kommunar kvar for seg, men som likevel kan bli ein endå betre kommune i lag. Dessverre må vi konstatere at regjeringa sitt framlegg til inntektssystem ikkje på nokon måte oppmuntrar oss til samanslåing. Det einaste «positive» i framlegget er at vi ved eit raskt vedtak om samanslåing sikrar oss ei overgangsordning som gjev oss betre tid til å redusere drifta. Slik er det med svært mange kommunar som av ulike årsaker kunne vore slegne saman.

Vi meiner eit nytt inntektssystem må gje klare økonomiske fordelar med kommunesamanslåing. Det er eit dårleg utgangspunkt for ei varig og vellukka samanslåing at denne er gjort fordi vi «ikkje hadde råd til å la vere», i staden for at dette vil gje ein betre kommune for innbyggjarane våre.

Vi arbeider for tida med å leggje fram ein intensjonsavtale om samanslåing der innbyggjarane skal få gi sitt syn på dette i ei rådgjevande folkerøysting i mai. Vi veit enno ikkje om vi lukkast med dette. Dersom vi ikkje lukkast, og dersom strukturkriteriet vert innført, vil dette ta «knekken» på mellomstore kommunar som har kort avstand til 5.000 innbyggjarar (under 13,3 km), og som av ulike årsakar ikkje får slått seg saman med andre kommunar. Til dømes Eid kommune vil kome i ein håplaus situasjon dersom kommunen står «åleine» etter 1. juli 2016 og strukturkriteriet vert innført frå 2017.

Alternativ til innføring av strukturkriteriet

Den nye kommunen må få garanti på å behalde 1 stk. basistilskot etter dagens ordning (kr 13,2 mill.), og strukturkriteriet vert ikkje innført. Då vil tapet etter år 20 vere 1 stk. basistilskot etter dagens ordning, kr 13,2 mill. Slik er det reglane har vore tidlegare for dei som slår seg saman.

Når den nye kommunen då samtidig beheld eit ekstra inndelingstilskot på kr 13,2 mill., har den nye kommunen fått ein garanti på å behalde inntekta som i dag i 15 år framover! Undervegs i desse 15 åra kan vi jobbe både politisk og administrativt for å påverke at nedtrappinga etter 15 år ikkje blir så stor som det er førespegla.

Konklusjon

Vi meiner framlegget til nytt inntektssystem ikkje på nokon måte oppmuntrar til fornuftige og nødvendige endringar i kommunestrukturen. Tvert imot vil systemet slik det er presentert føre til at kommunar slår seg saman fordi dei ikkje «har råd til å la vere». I tillegg vil ei slik omfordeling av inntekter i favør av store kommunar som framlegget legg opp til føre med seg ei nedbygging av kommunale tenester over store deler av landet. Slik sett vil ikkje det nye inntektssystemet bidra til å oppfylle regjeringa si målsetting om eit likeverdige kommunalt tenestetilbod. Vi meiner regjeringa må arbeide fram eit inntektssystem som gir ei rettferdig inntektsfordeling med eit likeveldig tenestetilbod uavhengig av kommunestorleik.

Vedtaket var samrøystes.